

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola technická Brno, Sokolská 1

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Název: Elektrický proud střídavý

Téma: Měření na transformátoru

Autor: Ing. Radovan Hartmann

Číslo: VY_32_INOVACE_45-17

Anotace: Materiál je určen pro 2. ročníky SPŠ obor strojírenství. Jedná se o výkladovou prezentaci k problematice praktického měření na transformátoru.

Květen 2012

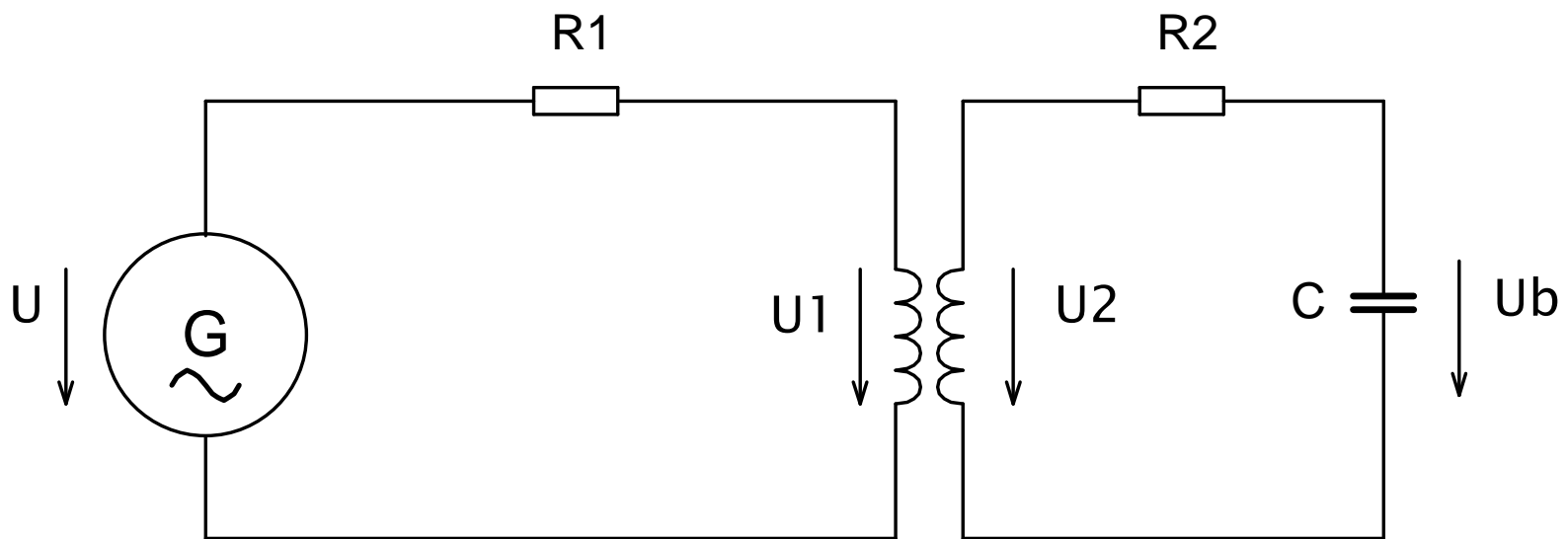
NÁZEV ÚLOHY:

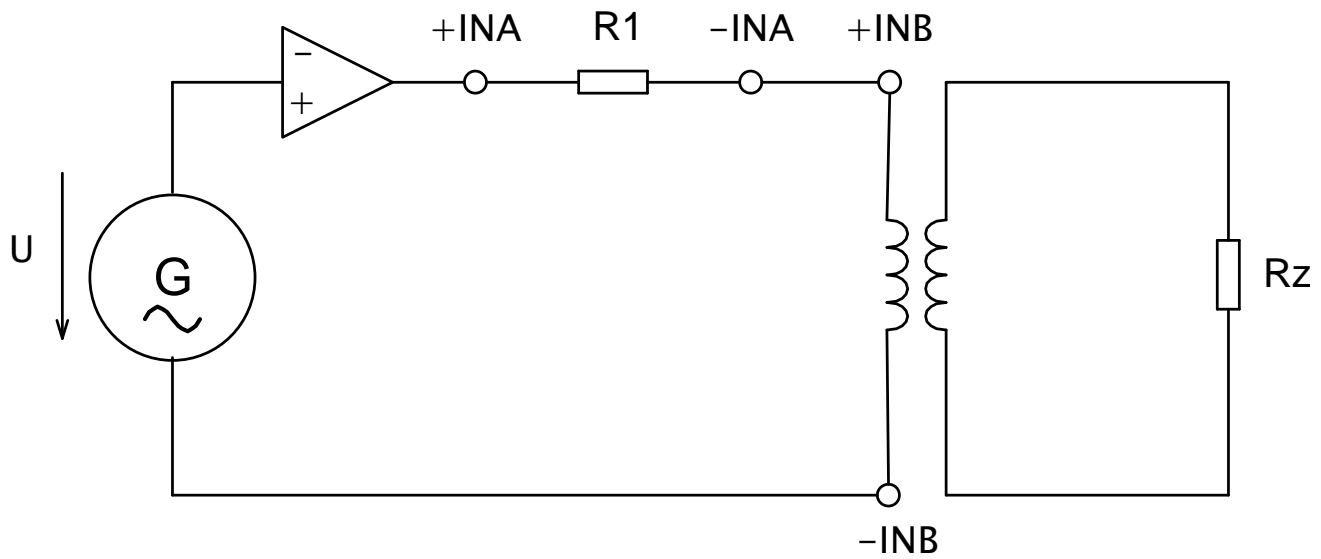
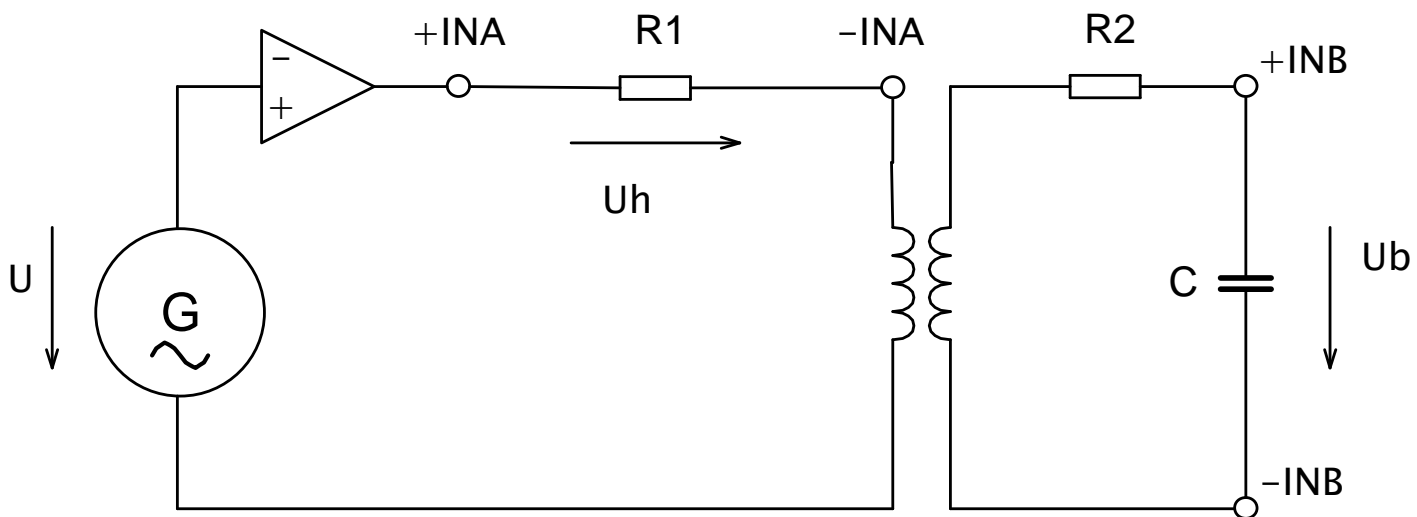
Měření na transformátoru

ZKOUŠENÝ PŘEDMĚT:

Jednofázový transformátor

SCHÉMA:

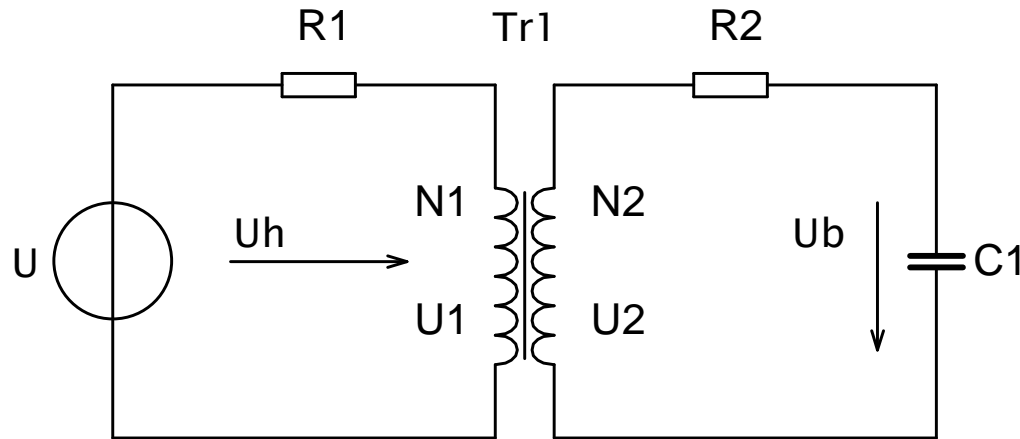
SEZNAM PŘÍSTROJŮ:

- G - generátor
- proudový zesilovač
- R1 - rezistor
- R2 - rezistor
- C - kondenzátor

ZADÁNÍ:

1. Zobrazte I a U v primárním vinutí transformátoru.
2. Změřte pro $f=50\text{Hz}$ resp. 100Hz hysterezní smyčku daného transformátoru v režimu sekvence pro napětí $0,4\text{V}-1,1\text{V}-1,8\text{V}-2,5\text{V}$ resp. $0,4\text{V}-1,6\text{V}-3,6\text{V}-5,6\text{V}$.
3. Z průběhu hysterezní smyčky určete H_c a B_r .

ROZBOR:

Na R1 se vytváří napětí U_h úměrné intenzitě magnetického pole H. U_2 je úměrné derivaci dB/dt , resp. časové změně přírůstku $\Delta B/\Delta t$. Článek R2C na sekundárním vinutí transformátoru integruje časovou změnu přírůstku a tím získáme napětí U_b úměrné magnetické indukci B. V zobrazení XY (U_h na X a U_b na Y) získáme požadovanou závislost $B = f(H)$

Magnetická hystereze transformátoru je závislost feromagnetického materiálu na předchozích stavech zmagnetování a křivka, která se při přemagnetování ve stejném rozsahu proudu stále opakuje se nazývá hysterézní křivka (smyčka) (HS).

Různé HS s různými H mají vrcholy na komutační křivce, ta odpovídá prvotní magnetizační křivce.

B_r = remanentní indukce materiálu při $H=0$.

H_c = koercitivní intenzita magnetického pole potřebná k odstranění B_r .

Širokou HS mají magneticky tvrdé materiály
(slitiny W, Mo, Cr, Sa, Co)

Úzkou HS mají magneticky tvrdé materiály
(slitiny Fe s Si či Ni).

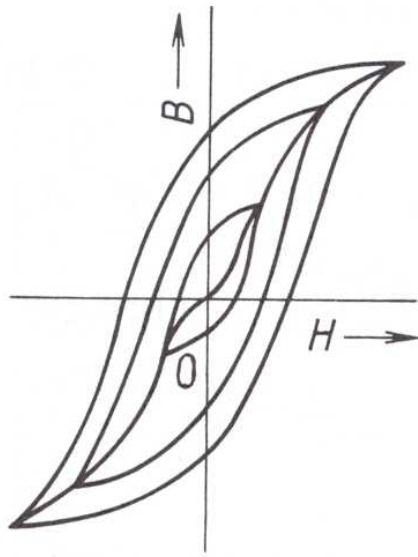
Transformátor má 2 části - magnetický obvod a
elektrický obvod.

Z naměřených HS odečtete hodnoty a, b, c a d
podle vztahů:

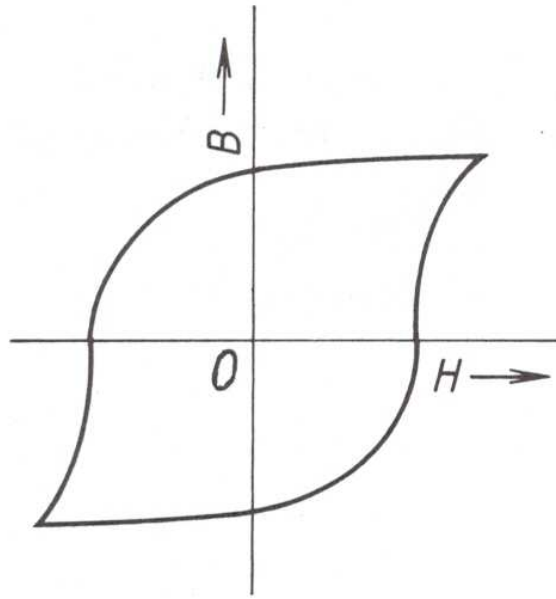
$$B_r = B \frac{c}{d}$$

$$H_c = H \frac{a}{b}$$

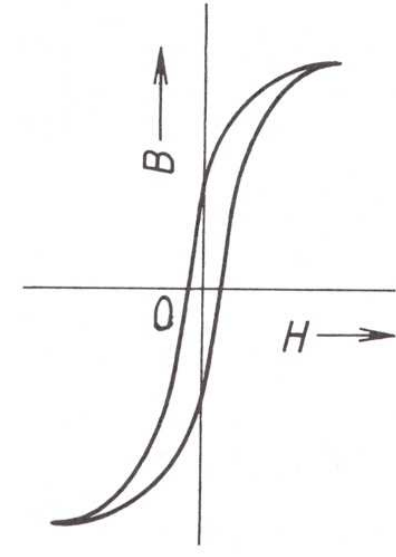
Hysterézní smyčka transformátoru z magneticky tvrdého a měkkého materiálu:

Obr.1. Komutační křivka

Obr.2. Hysterézní smyčka magneticky tvrdého materiálu

Obr.3. Hysterézní smyčka magneticky měkkého materiálu

POSTUP:

1. Zapojíte dle horního obrázku a změříte časové průběhy U a I primárního vnutí transformátoru v zobrazení YT.
2. Zapojíte dle spodního obrázku pro $f=50\text{Hz}$ a v režimu sekvence zobrazíte HS pro daná napětí. Použijte napětí (0,4- 1,1- 1,8- 2,5) V.
Pro $f=100\text{Hz}$ použijte napětí (0,4-1,6-3,6-5,6) V.
Zobrazení HS provedete i pro 100 Hz a daná napětí.
3. Z HS určíte B_r a H_c .

ZÁVĚR:

Vyhodnoťte a komentujte časové závislosti U a I primárního vinutí transformátoru a z H_S určete remanentní indukci a koercitivní intenzitu magnetického pole transformátoru.

ZDROJE:

- RC DIDACTIC SYSTEMS. *Výukový systém rc2000: Seminář - Elektrotechnika.* Cholupická 38, Praha 4, 2002.
- BLAHOVEC, Antonín. *Elektrotechnika I.* 5., nezměn. vyd. Praha: Informatorium, 2005, 191 s. ISBN 80-733-3043-1.
- Vlastní zdroje